

EXPOSITIE

VAN OORLOG TOT HOLLYWOOD: FOTOGRAAF CHAS GERRETSEN WAS OVERAL

Een leven in filmscènes

Nieuwsgierigheid. Dat is altijd de drijvende kracht geweest in het avontuurlijke leven van Chas Gerretsen (78). Net zestien jaar oud trok de Groninger de wijde wereld in om zijn jongensdromen na te jagen: hij werkte als krokodillenjager in Australië, cowboy in Texas, oorlogsfotograaf in Zuidoost-Azië en werd – even – wereldberoemd door zijn iconische foto van de Chileense dictator Pinochet. „Natuurlijk heb ik hem niet gevraagd of hij zijn zonnebril wilde afzetten.”

door Paola van de Velde

Vol ongeloof in zijn ogen loopt Chas Gerretsen, samen met zijn vriendin Monika, door de tentoonstelling die aan zijn werk is gewijd in het Nederlands Fotomuseum in Rotterdam. „Een droom is uitgekomen”, zegt hij. „Lang heb ik gedacht dat al mijn fotowerk voor niets was geweest. Niemand leek erin geïnteresseerd te zijn. Mede daarom had ik er 32 jaar geleden ook genoeg van. Ik heb mijn camera aan de wilgen gehangen en mijn zeilboot Psyche gekocht. Die is 75.000 zeemijlen later nog altijd mijn huis. Nooit spijt van gehad. Als iets routine wordt, ben ik er snel op uitgekeken.”

Een leven in filmscènes, met flashbacks en flash forwards, zo is de grote expositie vormgegeven. Vietnam, Chili, Hollywood; alle aspecten van zijn wonderbaarlijke carrière komen voorbij. Want na de staatsgreep van 1973 in Chili, waarvan hij met zijn camera getuige was voor onder meer het Franse fotopersbureau Gamma, trok hij in 1975 naar Los Angeles.

In no time wist hij het tot 'special fotograaf' te schoppen op menig filmset. Vrijwel alle grote sterren kreeg hij voor zijn lens. Van Barbara Streisand in *A star is born* tot John Travolta, toen nog een beginnend acteur. „Ik fotografeerde hem op de gok. Maar mij was gezegd dat hij een grote ster zou

gaan worden. Nou, die voor spelling is uitgekomen.”

Ondeugend

Om het ijs te breken, stelde Chas Gerretsen de Hollywoodsterren – of het nu regisseur Steven Spielberg was, actrice Michelle Pfeiffer of de jonge Tom Hanks – altijd dezelfde vraag: kun je aan je allereerste keer denken? „Alle mannen kregen dan meteen een *big smile* rond een mond of een ondeugend lachje. Tot mijn verbazing werkte die truc bij de actrices helemaal niet. Mijn vriendinnetje van toen legde me uit waarom: voor vrouwen is de eerste keer helemaal niet zo leuk”, vertelt hij, nog altijd een tikje verbaasd.

Zijn grote doorbraak kwam met *Apocalypse now*. Niemand minder dan Francis Ford Coppola zelf vroeg Gerretsen mee als setfotograaf naar de Filipijnen.

„Ik wilde de klus dolgraag hebben. Ik werd een ex-oorlogsfotograaf op de set van een oorlogsfilm”, vertelt hij met gevoel voor ironie. „Het was een van de beste ervaringen van mijn leven. Van Francis leerde ik dat een succesvolle film altijd drie dingen nodig heeft: seks, geweld en politiek.”

Hij herinnert zich het wispelturige gedrag van Marlon Brando en Dennis Hopper, die geregeld zijn tekst niet kon onthouden omdat hij te stoned of dronken of allebei was. „De drie zware Nikon F's die hij in zijn rol van fotjournalist bij zich droeg wa-

ren van mij”, wijst hij.

„Ik ben begonnen met fotograferen met een 8mm spionnencameraatje. Een klein ding, dat ik zo in mijn zak kon stoppen, bedoeld om kiekjes te schieten om naar mijn ouders op te sturen. Mijn moeder stond thuis natuurlijk doodsangsten uit, dat haar zoon steeds op avontuur was. Met die foto's wilde ik haar mijn leven laten zien”, legt hij uit. „Later, toen ik naar Cambodja en Vietnam ging, had ik mijn eerste professionele camera's. Oorlogsfotograaf zijn is makkelijk. In een oorlog gebeurt altijd wat. Je hoeft nooit naar een onderwerp te zoeken.”

Gewonde soldaten, marcherende schoolmeisjes die in een hinderlaag gelokt werden, Gerretsen fotografeerde het allemaal. „Bang was ik nooit. Ik wilde het leven ten volle ervaren. Vrijheid proeven. De nieuwsgierigheid dreef mij voort. Ik voel me een bevoorrecht mens. Met mijn camera om mijn nek en perskaart in de hand kwam ik overal binnen en zag ik met mijn eigen ogen tal van belangrijke gebeurtenissen uit de geschiedenis.”

Zo was hij erbij toen op 11 september 1973 La Moneda, het presidentiële paleis in Santiago de Chile, werd gebombardeerd. „Er heerste angst en paniek. Steeds meer aanhangers van president Allende kwamen naar buiten en gaven zich over. Een soldaat die een sigaret

bij me kwam bietsen vroeg ik wat er binnen gebeurd was. Hij maakte gebaar van twee vingers onder zijn kin en zei: 'Poef! Allende heeft zelfmoord gepleegd.' Zeven dagen later kreeg ik de kans om mijn beroemde opname van generaal Pinochet met zonnebril te maken, tijdens de dankdienst in de Iglesia de la Gracitud Nacional.”

Documenten

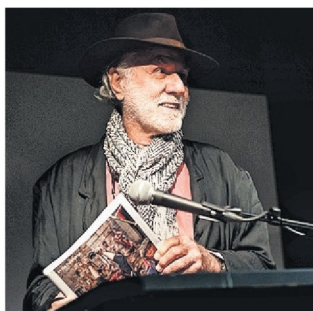
Alle 52.000 negatieven van zijn foto's en zeker 30.000 kleurendia's worden nu in het Nederlands Fotomuseum bewaard, samen met afdrucken en persoonlijke documenten zoals brieven aan zijn moeder. „Tot voor kort lag een deel nog bij mij op de boot”, knikt hij. De afgelopen jaren zijn de negatieven geregistreerd en gedigitaliseerd, zodat ze via sociale media verspreid kunnen worden.

De oud-fotograaf heeft inmiddels ook al zijn avonturen neergepend in zijn eerste boek *Het wonderbaarlijke en vreemde leven van Chas Gerretsen* (Boom uitgeverij). Zijn levensverhaal – neergezet in een zakelijke,

droge stijl, die bij de bescheiden Groninger past – leest als een ouderwetse schelmenroman. „Geloof het of niet. Ik heb het allemaal meegemaakt.”

Te zien t/m 22 april in het Nederlands Fotomuseum Rotterdam.

Chas Gerretsen: „Mijn moeder stond thuis doodsangsten uit.”

FOTO FRED ERNST

Dé foto van generaal Pinochet, waarmee Gerretsen tijdelijk wereldfaam verwierf.

FOTO'S CHAS GERRETSEN/NEDERLANDS FOTOMUSEUM

John Travolta was in 1975 nog een vrij onbekende acteur toen hij werd geportretteerd terwijl hij een vliegtuigpropeller kust.

Dennis Hopper in de legendarische film 'Apocalypse Now'. Hij droeg de camera's van Chas Gerretsen om zijn hals.

**Michelle Pfeiffer, gefotografeerd tijdens de opnamen van de film
'Charlie Chan and the Curse of the Dragon Queen'.**